

ΤΑΞΗ: Β' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Τετάρτη 23 Απριλίου 2025
Διάρκεια Εξέτασης: 2 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13

[12] Ἔτι δ', ὃ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην· καίτοι ἑτέρους ὄρατε πολλάκις εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει. [13] Πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τοὺς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλιάρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὀρθοβούλου κατειλεγμένος ἱππεύειν ἐπειδὴ πάντα ἐώρων τοῖς μὲν ἱππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγουμένους, ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὀρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι. Καί μοι ἀνάβηθι, Ὀρθόβουλε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Α1. α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- Ο ίδιος ο Μαντίθεος αναγνωρίζει πως ποτέ δεν ενεπλάκη σε δικαστικούς αγώνες.
- Οι Αθηναίοι και Βοιωτοί ἱππεῖς θεωρούσαν το ἱππικό των Λακεδαιμονίων στη μάχη στην Αλιάρτο αξιόμαχο.
- Όταν οι Αθηναίοι ἐσπευσαν να βοηθήσουν στην Αλιάρτο με οπλίτες και ἱππικό, κάποιοι κατατάχθηκαν στο ἱππικό χωρίς ὀρους και προϋποθέσεις.

(Μονάδες 6)

β. Να απαντήσετε τις ερωτήσεις:

- «...καίτοι ἑτέρους ὄρατε πολλάκις εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας καθεστηκότας»: Σε τι ακριβῶς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση «εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας»; (μονάδες 2)
- «ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον»: Τι ἐννοεῖ ο Μαντίθεος με τη χρήση του ὀρου «ἀδοκιμάστων»; (μονάδες 2)

(μονάδες 2)
Μονάδες 10

B1. Με αφορμή τα γεγονότα στην Αλιάρτο ο Μαντίθεος αναδεικνύει το ήθος του μέσα από αντιθέσεις. Αφού τις επισημάνετε αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου, να περιγράψετε το ήθος του.

Μονάδες 10

B2. Αφού διαβάσετε προσεκτικά τα δύο κείμενα (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) να συγκρίνετε τις πληροφορίες για την δίκη, τη γραφή και την εισαγγελία και να σχολιάσετε τη φιλόδικη στάση των Αθηναίων αλλά και τη σχέση του Μαντίθεου με τα δικαστήρια.

«[...] Μια βασική διαφορά στην οργάνωση της Δικαιοσύνης στην Αρχαιότητα και στις πολιτισμένες χώρες της σημερινής εποχής είναι πως τουλάχιστον στην Αθήνα δεν υπήρχε Υπουργείο Δημοσίας Τάξεως. Η δικαιοσύνη δεν κατεδίωκε η ίδια αυτούς που διέπρατταν αδίκημα, οι άρχοντες σπάνια έπαιρναν την πρωτοβουλία να υποβάλλουν αγωγή ή μήνυση. Δεν υπήρχε εισαγγελία. Για όλες τις ιδιωτικές υποθέσεις (δίκαι), μόνο το πρόσωπο που νόμιζε τον εαυτό του αδικημένο ή ο νόμιμος αντιπρόσωπος του (στην περίπτωση των ανηλίκων, των γυναικών, των μετοίκων, των δούλων) μπορούσε να υποβάλλει αγωγή ή μήνυση και να γίνει δεκτός και να ακουστεί σε συνεδρίαση δικαστηρίου. Καμιά φορά επιτρεπόταν να πάρει μαζί του και ένα είδος δικηγόρου που λέγεται συνήγορος. Για τις δημόσιες υποθέσεις (γραφαι) δηλαδή όταν ήταν για πράξη που είχε σχέση και ήταν ενάντια στο γενικό συμφέρον, κάθε πολίτης, όποιος ήθελε (ο βουλόμενος) μπορούσε να θεωρήσει τον εαυτό του αδικημένο αφού ήταν μέλος της κοινότητας και είχε λοιπόν το δικαίωμα ή το καθήκον να έρθει σε βοήθεια του νόμου καταθέτοντας μια κλήση σε έναν από τους άρχοντες. Όπως όμως είχαν τα πράγματα το κράτος στην πραγματικότητα ήταν υποχρεωμένο να ενθαρρύνει τις καταγγελίες και αυτό πάλι συντελούσε στο να είναι πολλοί οι συκοφάντες.[...]

Flacelière, R. (1988), La vie quotidienne en Grèce au siècle de Périclès, μετφ. Γ. Βανδώρος, Γ., Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των Αρχαίων Ελλήνων, Αθήνα (Παπαδήμας), σ. 279.

Μονάδες 10

B3. α. Να συμπληρώσετε τα κενά:

- α) Η γέννηση της συστηματικής ρητορικής σημειώθηκε στημετά το
- β) Το κυριότερο δικαστήριο του αθηναϊκού κράτους ήταν
- γ) Οι ή λόγοι εκφωνούνταν σε διάφορες γιορτές ή συγκεντρώσεις.
- δ) Ο Λυσίας εκφώνησε στο δικαστήριο τον λόγο

(Μονάδες 6)

β. Να συνδέσετε κάθε όνομα από τη στήλη Α με το στοιχείο που του αντιστοιχεί από τη στήλη Β (στη στήλη Β περισεύει ένα):

1. Σόλων	α. διδάσκαλος συστηματικής ρητορικής
2. Ηρόδοτος	β. ποιητής
3. Περικλής	γ. ποιητής, νομοθέτης, φυσικός ρήτορας
4. Κόραξ	δ. ιστορικός
	ε. πολιτικός, φυσικός ρήτορας

(Μονάδες 4)

Μονάδες 10

B4. α) Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: *παράδειγμα, ακαταμάχητος, συλλεκτικός, βαθμός, συσκευή*

(μονάδες 5)

β) Να απαντήσετε στα παρακάτω ζητούμενα:

ίππεύειν: να σχηματίσετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με την κατάληξη -ος.

δίκη: να σχηματίσετε ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

πολέμιος: να γράψετε μία αντώνυμη λέξη της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

φημί: να γράψετε ένα συνώνυμο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

κατειλεγμένος: να αναλύσετε τη σύνθετη λέξη στα συνθετικά της.

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

B. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημοσθένης, *Κατ' Αριστογείτονας* Α' §§15-17.4

(έκδ. του Butcher, S.H. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1907, ανατ. 1966)

Στον λόγο αυτό ο Αριστογείτονας κατηγορείται ότι, αν και οφειλέτης προς το κράτος, ασκεί κανονικά τα πολιτικά του δικαιώματα ενώπιον της Εκκλησίας. Αφού επισημάνθηκε η ευθύνη των δικαστών να διατηρήσουν με την απόφασή τους την αξιοπιστία και το κύρος τους, καθώς η ενοχή του κατηγορουμένου είχε ήδη αποδειχτεί, ο ομιλητής εκθέτει τη στάση του Αριστογείτονα απέναντι στους νόμους της πόλεως.

Ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἄν μεγάλην πόλιν οἰκῶσι κἄν μικράν, φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται. Τούτων δ' ἡ μὲν φύσις ἐστὶν ἄτακτον καὶ κατ' ἄνδρ' ἴδιον τοῦ ἔχοντος, οἱ δὲ νόμοι κοινὸν καὶ τεταγμένον καὶ ταῦτ' ὅλησι. Ἡ μὲν οὖν φύσις, ἂν ἢ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται· διόπερ τοὺς τοιούτους ἐξαμαρτάνοντας εὐρήσετε. Οἱ δὲ νόμοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον βούλονται, καὶ τοῦτο ζητοῦσιν, καὶ ἐπειδὴν εὐρεθῆ, κοινὸν τοῦτο πρόσταγμ' ἀπεδείχθη, πᾶσιν ἴσον καὶ ὅμοιον, καὶ τοῦτ' ἐστὶ νόμος. Ὡ πάντας πείθεσθαι προσήκει διὰ πολλά, καὶ μάλιστα' ὅτι πᾶς ἐστὶ νόμος εὐρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δ' ἀνθρώπων φρονίμων, ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων, πόλεως δὲ συνθήκη κοινή, καθ' ἣν πᾶσι προσήκει ζῆν τοῖς ἐν τῇ πόλει. Ἀλλὰ μὴν ὅτι νῦν Ἀριστογείτων τοῖς μὲν τῆς ἐνδείξεως δικαίοις ἅπασιν ἐάλωκεν, ἕτερος δ' οὐδὲ εἷς ἐστὶν ἀνεκτὸς αὐτῷ λόγος, περὶ τούτων ῥάδιον διδάξαι.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

τὸ δόγμα: η γνώμη, η απόφαση

ἡ ἐνδείξις: η υποβολή καταγγελίας εναντίον κάποιου

ἀλίσκομαι (πρκ. ἐάλωκα) : είμαι ένοχος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

G1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων ... καὶ τοῦτ' ἐστὶ νόμος».

Μονάδες 20

Γ2. Ποια είναι η σημασία του νόμου σύμφωνα με το κείμενο και ποια η στάση του Αριστογείτονα απέναντί του;

Μονάδες 10

Γ3. α. Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

οϊκῶσι: α' πληθυντικό πρόσωπο στην Οριστική του Ενεστώτα, Ενεργητική φωνή.

πᾶσιν: ο ίδιος τύπος στον αντίθετο αριθμό.

βούλεται: β' ενικό πρόσωπο, Οριστική, Ενεστώτας.

τοιούτους: Αιτιατική ενικού, θηλυκό γένος.

πείθεσθαι: Απαρέμφατο Αορίστου, Ενεργητική φωνή.

φρονίμων: ο ίδιος τύπος στον Συγκριτικό βαθμό.

(Μονάδες 6)

β. Στο χωρίο: «**Ἦ πάντας πείθεσθαι ... ἐν τῇ πόλει**», να βρείτε δύο ουσιαστικά γ' κλίσης και δύο επίθετα της β' κλίσης και να τα μεταφέρετε στον άλλο αριθμό.

(Μονάδες 4)

Μονάδες 10

Γ4. α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

ἄτακτον: είναι..... στο.....

ἐξαμαρτάνοντας: είναι..... στο.....

πᾶσιν: είναι..... στο.....

ζῆν: είναι..... στο.....

Ἀριστογείτων: είναι..... στο.....

(μονάδες 5)

β. **Οἱ δὲ νόμοι [...] καὶ τοῦτο ζητοῦσιν:** Να γίνει η μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική.

(μονάδες 2)

γ. «**Ἡ μὲν οὖν φύσις, ἂν ἢ πονηρὰ, πολλάκις φαῦλα βούλεται**»: Ο ομιλητής διατυπώνει έναν υποθετικό λόγο θέλοντας να εκφράσει μία διαχρονική άποψη. Να διακρίνετε την υπόθεση από την απόδοση τεκμηριώνοντας την απάντησή σας και να επισημάνετε το είδος του υποθετικού λόγου.

(μονάδες 3)

Μονάδες 10

Οι ασκήσεις Α1.α και Α1.β έχουν αντληθεί από το θέμα 18948 της Τράπεζας Θεμάτων. Η άσκηση Β1 έχει αντληθεί από το θέμα 20998 της Τράπεζας Θεμάτων. Η άσκηση Β4.α) έχει αντληθεί από το θέμα 18946 της Τράπεζας Θεμάτων. Το αδιάδοκτο κείμενο και οι ασκήσεις Γ1 και Γ4.α, Γ4.γ. έχουν αντληθεί από το θέμα 34863 της Τράπεζας Θεμάτων.